

to vzorov pri naših severnih bratih Čelih. Posebno ga je navdušila narodopisna razstava v Pragi l. 1895. Za Slovence so važni zlasti nauki, ki jih podaja ob koncu svojega slovenskega spisa v L. M. S., češ, da „zbirajmo in hranimo svoje starine, samobitne in prisvojene, kolikor moremo, ker človeka, ki ni barbar, bo vedno zanimalo, kako so živeli njegovi predniki“. Morebiti so bile poleg drugih teženj tudi te vrstice povod, da se je osnovalo in ustanovilo v Mariboru zgodovinsko društvo, kateremu je sledil narodni muzej.

Omenili seveda nismo še mnogo drugih daljših in krajših člankov in referatov, ki so razstreseni po raznih znanstvenih revijah in časnikih, a so važni raditega, ker so pisani stvarno in poučljivo.

Pred dvema letoma je začel izhajati v Heidelbergu nov časopis „Wörter und Sachen“, ki mu je glavni namen ta, da porablja rezultate kulturno-zgodovinskih preiskav v razlago pojmov in besedi ter kaže s tem v jezikoznanstvu nove smeri. Misel je izšla iz Gradca, in gotovo ne brez zaslug Murkovih, ki je temu listu tudi sourednik. V II. letniku 1. zv. je napisal Murko zelo obširno razpravo o nagrobnih obredih slovanskih narodov¹ ter podal in razjasnil na podlagi teh raziskavanj več zanimivih etimologij.

V predstojčih vrstah smo v kratkem in površno očrtali znanstveno delovanje prof. Murka. Kako obsežno je to delovanje, je razvidno že iz samih imen časopisov in revij, v katere je Murko pošiljal svoje spise. To so v prvi vrsti: Archiv f. slavische Philologie, Mitteilungen d. anthropologischen Gesellschaft in Wien, Zeitschrift f. österreich. Volkskunde, Deutsche Literaturzeitung, Allgemeines Literaturblatt, Euphoriön; Letopis Mat. Slovenske, Ljublj. Zvon, Časopis za zgod. in narodopisje, Izvestje muzejskega društva za Kranjsko; Rad jugoslovan. akademije; Časopis Historický, Listy filologické in še več drugih.

Prof. Murko je tudi dopisujoči član jugoslovanske akademije v Zagrebu, istotako srbske kralj. akademije v Belgradu in Narodopisne společnosti češkoslovenské.

L. 1909. je bil tudi imenovan za častnega doktorja češkega vseučilišča v Pragi.

Janko Kotnik.

~~~~~

† Profesor Josip Apih.

Dne 19. januarja je nenadoma umrl v Celovcu vpokojeni profesor na celovškem učiteljski, ravnatelj zasebnega učiteljskega sester uršulink v Celovcu, ravnatelj Mohorjeve tiskarne in blagajnik Mohorjeve družbe, gosp. Josip Apih. Z njegovo smrtjo so izgubili koroški slovenski učitelji svojega očeta, Mohorjeva družba zvestega in varčnega blagajnika, vsi Slovenci pa znamenitega zgodovinarja.

Pokojnik je bil rojen dne 16. marca l. 1853.² v Žapužah na Gorenjskem, je od l. 1864. do 1872. obiskoval gimnazijo v Ljubljani, kjer je 1. julija l. 1872. z odliko maturiral. Od l. 1872. do 1876. je obiskoval dunajsko univerzo, poslušal historika Büdingerja in Lorenza ter geografa Simonija in zgodovinarja Sickela pa tudi znamenitega slavista Miklošiča. Izpit za poučevanje zgodovine in geografije na srednjih šolah je napravil dne 14. novembra 1876 na Dunaju, izpit iz nemščine za nižje razrede pa l. 1879. Od l. 1877. do 1892. je služboval kot profesor na deželni veliki realki v

Novem Jičinu, l. 1892. pa je postal profesor na učiteljski v Celovcu, kjer je ostal do l. 1907., ko je stopil v stalni pokoj. Ker je poučeval tukaj slovenščino, je napravil pri profesorju Kreku v Gradcu izpit za nižje razrede. Ustanovil je s pomočjo gospe deželnega predsednika Schmidt-Zabierowa višjo deklško šolo in je bil nekaj časa nje vodja. Pozneje pa je nemškonarodna politika Apiha odstavila od vodstva, ker „kot Slovenec ne more vzgajati mladine v nemškem duhu“. Stvar je prišla tudi v deželnem zboru na razgovor in deželni predsednik je izjavil, „da takega moža, kot je Apih, daleč čez koroške meje ni“.

Veliko je deloval Apih na zgodovinskem in pedagoškem polju. Opisal je zibelko slovanstva, Velehrad („Zvon“ 1875), narisal plemstvo in narodni razvoj s posebnim ozirom na Slovence („Zvon“ 1877), opisal je židovstvo v zgodovinskem, verskem in prirodopisnem oziru („Lj. Zvon“, 1885). Od teh splošnih predmetov je prestopil na ožje slovensko polje in je opisal v „Letopisu Mat. Slov.“ l. 1885. Žigo Herbersteina s posebnim ozirom na slovanstvo. Spis se posebno peča s Herbersteinom, odkriteljem Rusije. L. 1888. je napisal nekaj „k zgodovini „Popotnika“, l. 1889. pa „Statistiko članov Matice Slovenske“ in l. 1890. „Statistično črtico dijaštva avstrijskih visokih šol“. Znameniti so tudi njegovi spisi: „Kranjski stanovi“ v Letop. M. Sl. 1892, „K zgodovini novomeški v 8. veku“ (Izv. M. K. II. l.), ter „K obrtni politiki v 18. veku“ (Izv. M. K. IV.).

Najznamenitejša njegova knjiga pa je: „Slovenci in 1848. leto“. Izdala jo je Matica Slovenska l. 1888.¹ To snov je porabil tudi v nemškem spisu: „Die Slovenen und das Jahr 1848“. Druck von Rudolf Brzezowsky & Söhne 1896, 8°. (Iz: Österreichisches Jahrbuch. Jahrgang 1890, str. 79—106; 1892, str. 175—208; 1894, str. 15—35; 1896, str. 119—154.) (Glej Simonič: Slov. bibliografija str. 12.) Lepa je njegova jubilejna knjiga povodom 50letnice vlade našega cesarja: „Naš cesar“, ki jo je izdala Mohorjeva družba.

A tudi na zgodovinsko-pedagoškem polju je bil Apih delaven. Znale so njegove publikacije, ki obravnavajo zgodovino slov. šolstva, slovenskemu svetu manj znana bo temeljita razprava: „Die thesesianisch-josephinische Schulreform in Kärnten“. (Carinthia I. l. 1903. in 1904.), ki je izšla tudi v posebnem odtisku. Za „Slovensko Šolsko Matico“ je obdeloval zgodovinsko učno snov za ljudske šole, katero je nadaljeval prof. dr. M. Potočnik. Mnogo je delal v arhivih na Dunaju, v Ljubljani in v Celovcu. Ni še dolgo tega, ko mi je pravil, da bo tudi začel sodelovati pri „Časopisu za zgodovino in narodopisje“. Imel je pripravljenega za to obilo gradiva. Z veseljem je zasledoval delovanje mariborskega zgod. društva. Priredil je še skupno z nekim drugim gospodom ljudsko izdajo Jurčičevega „Desetega brata“, ki ga izda jeseni Mohorjeva družba, in se veselil, ko je vposlal slikar Vavpotič prve krasne ilustracije zanj.

Plodonosno in večkrat burno je bilo njegovo življenje. Sedaj pa mirno spi na pokopališču v Trdni vasi pri Celovcu. Za njim stoji zgodovinsko-slavni „mons Caranthanus“ — gora sv. Urha, za njim se razprostira slavno Gosposvetsko polje, zibelka slovenstva, v daljavi pred njim pa se vzpenjajo v sinje nebo naše Karavanke. Naj mu bo Bog, kate-rega tudi v življenju ni pozabil, milostljiv sodnik! Njegovo delo pa naj prinaša obilo sadu med slovensko koroško mladino!

Dr. Fr. Kotnik.

¹ Das Grab als Tisch WS. II, (79—160).

² Ne 1855., kakor pravi Glaser.

¹ Glaser (IV. 167, 168) navaja deloma napačne podatke.

